ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 20ής Μαρτίου 2002 *

Στην υπόθεση Τ-31/99,

ABB Asea Brown Boveri Ltd, με έδρα τη Ζυρίχη (Ελβετία), εκπροσωπούμενη από τους A. Weitbrecht και S. Völcker, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους P. Oliver και É. Gippini Fournier, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο, κυρίως, αίτημα ακυρώσεως του άρθρου 3 της αποφάσεως 1999/60/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.691/E-4 — Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1), ή, επικουρικώς, αίτημα μειώσεως του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με την απόφαση αυτή,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ABB ASEA BROWN BOVERI κατά ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Mengozzi, Πρόεδρο, V. Tiili και R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: G. Herzig, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 26ης Οκτωβρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση [1]

Ιστορικό της διαφοράς

1 Η προσφεύγουσα είναι διεθνής όμιλος που αναπτύσσει δραστηριότητα στους τομείς της παραγωγής, μεταγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, των βιομηχανικών και κατασκευαστικών συστημάτων, καθώς και των μεταφορών. Στον όμιλο ABB Asea Brown Boveri Ltd (στο εξής: όμιλος ABB), οι δραστηριότητες που αφορούν την

1 — Από τις σκέψεις της παρούσας αποφάσεως παρατίθενται μόνον εκείνες των οποίων τη δημοσίευση κρίνει χρήσιμη το Πρωτοδικείο. Το πραγματικό και νομικό πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως εκτίθεται στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-23/99, LR AF 1998 κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-1705).

αστική κεντρική θέρμανση ασκούνται από τη δανική επιχείρηση ABB IC Møller A/S (στο εξής: ABB IC Møller), με έδρα τη Fredericia (Δανία), καθώς και από άλλες επιχειρήσεις παραγωγής και/ή διανομής εγκατεστημένες στη Γερμανία, τη Φινλανδία, την Πολωνία και τη Σουηδία.

2 έως 7 [...]

8 Στις 21 Οκτωβρίου 1998, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/60/ΕΚ, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/35.691/E-4 — Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1), που διορθώθηκε πριν από τη δημοσίευσή της με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 1998 [C(1998) 3415 τελικό] (στο εξής: απόφαση ή προσβαλλόμενη απόφαση) και με την οποία διαπιστωνόταν η συμμετοχή διαφόρων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και της προσφεύγουσας, σε ένα σύνολο συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ) (στο εξής: σύμπραξη).

9 Σύμφωνα με την απόφαση, στα τέλη του 1990 συνήφθη μεταξύ των τεσσάρων Δανών παραγωγών σωλήνων αστικής κεντρικής θερμάνσεως συμφωνία για καταρχήν γενική συνεργασία στην εγχώρια αγορά τους. Στη συμφωνία αυτή μετείχαν η ABB IC Møller, η Dansk Rørindustri A/S, επίσης γνωστή υπό την επωνυμία Starpipe (στο εξής: Dansk Rørindustri), η Løgstør Rør A/S (στο εξής: Løgstør) και η Tarco Energi A/S (στο εξής: Tarco) (στο εξής, οι ανωτέρω θα αποκαλούνται συλλήβδην: Δανοί παραγωγοί). Ένα από τα πρώτα μέτρα συνίστατο στον συντονισμό μιας αυξήσεως των τιμών τόσο στη δανική αγορά όσο και για τις εξαγωγές. Με σκοπό τον διαμερισμό της δανικής αγοράς, καθορίστηκαν ποσοστώσεις, οι οποίες στη συνέχεια εφαρμόζονταν και ελέγχονταν από μια «ομάδα επαφής» στην οποία μετείχαν οι υπεύθυνοι των πωλήσεων των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Για κάθε εμπορικό σχέδιο (στο εξής: σχέδιο), η επιχείρηση που είχε αποφασιστεί από την ομάδα επαφής να αναλάβει το σχέδιο ενημέρωνε τους λοιπούς συμμετέχοντες για την τιμή που σκόπευε να προσφέρει και οι υπόλοιποι υπέβαλλαν τότε υψηλότερη προσφορά, ούτως ώστε να προστατεύεται ο προμηθευτής που είχε οριστεί από τη σύμπραξη.

10 Σύμφωνα με την απόφαση, δύο Γερμανοί παραγωγοί, ο όμιλος Henss/Isoplus (στο εξής: Henss/Isoplus) και η Pan-Isovit GmbH, άρχισαν να συμμετέχουν στις τακτικές συναντήσεις των Δανών παραγωγών από το φθινόπωρο του 1991. Στο πλαίσιο των συναντήσεων αυτών διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις για τον διαμερισμό της γερμανικής αγοράς. Οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν, τον Αύγουστο του 1993, σε συμφωνίες με τις οποίες καθορίστηκαν ποσοστώσεις πωλήσεων για κάθε συμμετέχουσα επιχείρηση.

11 Πάντοτε σύμφωνα με την απόφαση, το 1994 επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ όλων αυτών των παραγωγών σχετικά με τον καθορισμό ποσοστώσεων για το σύνολο της ευρωπαϊκής αγοράς. Η ευρωπαϊκή αυτή σύμπραξη διαρθρωνόταν σε δύο επίπεδα. Το «διευθυντήριο», το οποίο συγκροτούσαν οι πρόεδροι ή οι γενικοί διευθυντές των επιχειρήσεων που μετείχαν στη σύμπραξη, χορήγησε ποσοστώσεις σε κάθε επιχείρηση τόσον επί του συνόλου της αγοράς όσο και σε κάθε εθνική αγορά, ιδίως της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Σουηδίας. Για ορισμένες εθνικές αγορές, συστάθηκε μια «ομάδα επαφής» συγκροτούμενη από τους τοπικούς υπευθύνους πωλήσεων, στην οποία ανατέθηκε η διαχείριση των συμφωνιών, διά της επιλογής των επιχειρήσεων που θα αναλάμβαναν τα σχέδια και του συντονισμού των προσφορών στους μειοδοτικούς διαγωνισμούς.

12 Όσον αφορά τη γερμανική αγορά, στην απόφαση αναφέρεται ότι, κατόπιν συναντήσεως των έξι κυριοτέρων Ευρωπαίων παραγωγών (της προσφεύγουσας και των Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus, Løgstør, Pan-Isovit και Tarco) και της Brugg Rohrsysteme GmbH (στο εξής: Brugg), που έλαβε χώρα στις 18 Αυγούστου 1994, πραγματοποιήθηκε μια πρώτη σύσκεψη της ομάδας επαφής για τη Γερμανία στις 7 Οκτωβρίου 1994. Οι συσκέψεις της ομάδας αυτής συνεχίστηκαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα μετά τους ελέγχους της Επιτροπής, στα τέλη Ιουνίου 1995, καίτοι έκτοτε πραγματοποιούνταν εκτός Ευρωπαϊκής Ενώσεως, στη Ζυρίχη. Οι συσκέψεις στη Ζυρίχη συνεχίστηκαν έως τις 25 Μαρτίου 1996.

13 Ως στοιχείο της συμπράξεως, η απόφαση μνημονεύει, μεταξύ άλλων, τη λήψη και θέση σε εφαρμογή συντονισμένων μέτρων για την εξουδετέρωση της μόνης σημαντικής επιχειρήσεως που δεν μετείχε στη σύμπραξη, της Powerpipe. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ορισμένα μέλη της συμπράξεως προσέλαβαν βασικά στελέχη της

Powerpipe και της έδωσαν να καταλάβει ότι έπρεπε να αποσυρθεί από τη γερμανική αγορά. Κατόπιν της αναθέσεως στην Powerpipe ενός σημαντικού γερμανικού σχεδίου τον Μάρτιο του 1995, πραγματοποιήθηκε συνάντηση στο Ντύσσελντορφ, στην οποία μετέσχαν οι έξι προμνησθέντες παραγωγοί και η Brugg. Σύμφωνα με την Επιτροπή, κατά τη συνάντηση αυτή αποφασίστηκε συλλογικός εμπορικός αποκλεισμός των πελατών και των προμηθευτών της Powerpipe. Ο εν λόγω αποκλεισμός τέθηκε στη συνέχεια σε εφαρμογή.

14 Στην απόφασή της, η Επιτροπή εκθέτει τους λόγους για τους οποίους όχι μόνον η ρητή συμφωνία περί διαμερισμού των αγορών η οποία συνήφθη μεταξύ των Δανών παραγωγών στα τέλη του 1990, αλλά και οι συμφωνίες που συνάφθηκαν από τον Οκτώβριο του 1991 και μετά, λαμβανόμενες στο σύνολό τους, μπορούν να θεωρηθούν ως συνιστώσες «συμφωνία» απαγορευόμενη από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Επιπλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι το «δανικό» και το «ευρωπαϊκό» καρτέλ συνιστούσαν την έκφραση μιας και μόνης συμπράξεως που ξεκίνησε μεν από τη Δανία, αλλά, ήδη από την αρχή, είχε ως απώτερο στόχο την επέκταση του ελέγχου των συμμετεχόντων σε ολόκληρη την αγορά. Κατά την Επιτροπή, η διαρκής συμφωνία μεταξύ παραγωγών είχε αισθητή επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

15 Για τους λόγους αυτούς, οι ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως ορίζουν τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις ABB Asea Brown Boveri Ltd, Brugg Rohrsysteme GmbH, Dansk Rørindustri A/S, Henss/Isoplus Group, KE-KELIT Kunststoffwerk GmbH, Oy KWH Tech AB, Løgstør Rør A/S, Pan-Isovit GmbH, Sigma Tecnologie di Rivestimento Srl και Tarco Energi A/S παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ λόγω της συμμετοχής τους, με τον τρόπο και στην έκταση που προσδιορίζονται στο αιτιολογικό, σε ένα πλέγμα συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών οι οποίες άρχισαν να εφαρμόζονται στον τομέα των προμονωμένων σωλήνων γύρω στον Νοέμβριο/Δεκέμβριο του 1990 μεταξύ των τεσσάρων Δανών παραγωγών και επεκτάθηκαν ακολούθως σε άλλες εθνικές αγορές με παράλληλο προσεταιρισμό των επιχειρήσεων Pan-Isovit και Henss/Isoplus, μέχρι δε τα τέλη του 1994 αποτελούσαν πλέον ένα ολοκληρωμένο καρτέλ το οποίο κάλυπτε το σύνολο της κοινής αγοράς.

Η διάρκεια των παραβάσεων διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

— στην περίπτωση [...] της ABB [...] από τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο του 1990 περίπου, μέχρι τον Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 1996 τουλάχιστον

[...]

Τα κύρια χαρακτηριστικά της παράβασης συνίσταντο:

— σε διαμερισμό των εθνικών αγορών και, ενδεχομένως, του συνόλου της ευρωπαϊκής αγοράς μεταξύ των μελών επί τη βάσει προσοστώσεων,

— σε παραχώρηση εθνικών αγορών σε συγκεκριμένους παραγωγούς και μεθόδευση της απόσυρσης άλλων παραγωγών,

— σε σύναψη συμφωνίας για τις τιμές του προϊόντος και των επιμέρους σχεδίων,

— σε παραχώρηση των διαφόρων σχεδίων σε συγκεκριμένους παραγωγούς και μεθόδευση της συμμετοχής στον οικείο μειοδοτικό διαγωνισμό κατά τέτοιον τρόπο, ώστε το εκάστοτε σχέδιο να κατακυρώνεται πράγματι στον επιλεγέντα παραγωγό,

— σε συνομολόγηση και εφαρμογή σύντονων μετρών με στόχο την παρεμπόδιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του μόνου αξιόλογου μη μέλους, δηλαδή της Powerpipe AB, την πρόκληση βλάβης στα επιχειρηματικά του συμφέροντα και τον εξαναγκασμό του σε πλήρη αποχώρηση από την αγορά, ούτως ώστε να προστατευθεί το καρτέλ από τον ανταγωνισμό εκ μέρους της εν λόγω επιχείρησης.

[...]

Άρθρο 3

Στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα σχετικά με τις διαπιστωθείσες στο άρθρο 1 παραβάσεις:

α) ABB Asea Brown Boveri Ltd, πρόστιμο 70 000 000 ECU·

[...]».

16 έως 22 [...]

Επί της ουσίας

23 Η προσφεύγουσα επικαλείται, κατ' ουσίαν, πέντε λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από πλάνη περί τα πράγματα κατά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως. Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από παραβίαση γενικών αρχών και από πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά την επιμέτρηση του προστίμου. Ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως της επιμετρήσεως του προστίμου.

I — *Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από πλάνη περί τα πράγματα κατά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης*

Επιχειρήματα των διαδίκων

24 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν απέδειξε τους ισχυρισμούς της όσον αφορά την ανάμειξη των ανωτάτων κλιμακίων της διοικήσεως του ομίλου ABB στη σύμπραξη καθώς και όσον αφορά την εκ μέρους της χρησιμοποίηση των πόρων της ως πολυεθνικής εταιρίας προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της συμπράξεως.

25 Καταρχάς, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής σύμφωνα με τον οποίο η σύμπραξη ανταποκρινόταν σε ένα στρατηγικό σχέδιο του οποίου «η επινόηση, [η] έγκριση και [η] καθοδήγηση [...] πραγματοποιήθηκαν στα ανώτατα κλιμάκια της διοίκησης του ομίλου». Πρώτον, η επινόηση της συμπράξεως δεν μπορεί να αποδοθεί στα ανώτατα κλιμάκια της διοικήσεως του ομίλου ABB. Το σημαντικότερο διευθυντικό στέλεχος που ενεπλάκη στη σύμπραξη ήταν, την εποχή

εκείνη, ο πρόεδρος της δανικής θυγατρικής Asea Brown Boveri A/S Odense (στο εξής: ABB Odense) κ. V., ο οποίος έγινε αναπληρωτής γενικός διευθυντής του ομίλου μόλις τον Ιανουάριο του 1993, ενώ η πρώτη συμφωνία της συμπράξεως είχε ήδη συναφθεί στα τέλη του 1990. Δεύτερον, δεν υφίσταται απόδειξη περί του ότι κάποιο μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ομίλου πλην του κ. V. ενεπλάκη στην υπόθεση αυτή. Συγκεκριμένα, ο κ. V. δεν μπορούσε να εγκρίνει ένα μέτρο το οποίο υποτίθεται ότι ο ίδιος είχε «επινοήσει». Τρίτον, ο κ. V., καίτοι ενημερωνόταν για ορισμένες δραστηριότητες της συμπράξεως αφότου έγινε αναπληρωτής γενικός διευθυντής, δεν μετείχε στη σύμπραξη σε βαθμό τέτοιο ώστε να τη «διευθύνει». Τέλος, κατά τη συνήθη έννοια του όρου, ως «διοίκηση του ομίλου» πρέπει να νοείται η συμμετοχή διευθυντικών στελεχών που ήταν επιφορτισμένα με περισσότερους από έναν τομείς δραστηριοτήτων. Αυτό, όμως, δεν ήταν η περίπτωση ούτε του κ. V., πριν από τον διορισμό του στη θέση του αναπληρωτή γενικού διευθυντή του ομίλου, ούτε των διαδοχικών γενικών διευθυντών της ABB IC Møller.

26 Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν προσκόμισε καμία απόδειξη περί του ότι τα ανώτατα κλιμάκια της διοικήσεως του ομίλου αποφάσισαν μέτρα με σκοπό την αμφισβήτηση ή τη συγκάλυψη της παραβάσεως καθώς και τη συνέχιση των απτομένων της παραβάσεως δραστηριοτήτων μετά την έναρξη της έρευνας της Επιτροπής. Πρέπει, συναφώς, να υπομνησθούν τα διαβήματα στα οποία προέβη η ανώτατη διοίκηση του ομίλου προς το τμήμα αστικής κεντρικής θερμάνσεως και τα οποία αποδεικνύουν ότι η ανώτατη διοίκηση του ομίλου παραπλανήθηκε από την αρμόδια για τη δραστηριότητα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως διεύθυνση.

27 Τέλος, από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι η προσφεύγουσα, ως πολυεθνικός όμιλος, χρησιμοποίησε τους πόρους της και τις άσχετες προς την αγορά της αστικής κεντρικής θερμάνσεως δραστηριότητές της προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της συμπράξεως ή προς εξασφάλιση της υποταγής των μελών της συμπράξεως. Η μόνη οικονομική επιρροή την οποία άσκησε το τμήμα αστικής κεντρικής θερμάνσεως για την εφαρμογή της συμπράξεως απορρέει από τη θέση που κατείχε στην αγορά και όχι από τυχόν ενίσχυση ή αρωγή παρασχεθείσα εκ μέρους της διοικήσεως του ομίλου ή μέσω των πόρων του.

28 Συναφώς, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά που ανέφερε η Επιτροπή ενώπιον του Πρωτοδικείου ως απόδειξη της χρησιμοποιήσεως ή της απειλής χρησιμοποιήσεως της οικονομικής ισχύος της. Όσον αφορά το σχέδιο προσελκύσεως ενός βασικού στελέχους της Powerpipe προκειμένου να χρησιμοποιηθεί

τελικά ως «σύμβουλος» του γραφείου προωθήσεως των συμφερόντων της προσφεύγουσας στις Βρυξέλλες, σε δραστηριότητες που δεν είχαν σχέση με την αστική κεντρική θέρμανση, πρέπει να διευκρινιστεί ότι όντως πρόκειται για κίνηση που αποτελούσε μέρος μιας κοινής συμφωνίας μεταξύ της προσφεύγουσας και της Løgstør. Ο λόγος για τον οποίο το εν λόγω άτομο προσλήφθηκε τελικά σε θέση εκτός του τομέα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως ήταν η διαμαρτυρία της Powerpipe σχετικά με ρήτρα περί μη αναλήψεως θέσεως σε ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, η οποία περιεχόταν στην παλαιά σύμβαση του ενδιαφερομένου. Όσον αφορά τις απειλές ασκήσεως ένδικης προσφυγής και λήψεως «αντιποίνων», θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο νομικός σύμβουλος της ABB που είχε υπογράψει την επιστολή που απεστάλη στην Powerpipe και η οποία επισυνάπτεται ως παράρτημα 17 στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ήταν πεπεισμένος την εποχή εκείνη, έχοντας και ο ίδιος εξαπατηθεί από το τμήμα αστικής κεντρικής θερμάνσεως, ότι οι κατηγορίες της Powerpipe ήταν αβάσιμες και ότι ενεργούσε προς το θεμιτό συμφέρον της επιχειρήσεως.

29 Όπως προκύπτει από την εκατοστή εξηκοστή ένατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, ακριβώς βάσει όλων αυτών των αμφισβητουμένων ισχυρισμών αύξησε η Επιτροπή, στην απόφασή της, το ύψος του προστίμου προκειμένου να του εξασφαλίσει επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα ενόψει της υποτιθεμένης αναμείξεως των ανωτάτων κλιμακίων της διοικήσεως του ομίλου. Συνεπώς, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την καθής, η εκατοστή εξηκοστή ένατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως δεν εκφράζει την πρόθεση αποδείξεως της ευθύνης της προσφεύγουσας ως ομίλου. Τα ζητήματα που ανακύπτουν σχετικά με την ευθύνη του ομίλου, ιδίως ο προσδιορισμός του αποδέκτη της αποφάσεως και το κατά πόσον, στο πλαίσιο του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών του τμήματος αστικής κεντρικής θερμάνσεως, θίγονται ειδικά σε άλλο σημείο της αποφάσεως.

30 Η καθής παρατηρεί, όσον αφορά την ανάμειξη υψηλόβαθμων στελεχών της ABB, ότι στον φάκελο περιέχονται πολλές αποδείξεις περί του ότι στις δραστηριότητες της συμπράξεως ενέχονταν άμεσα δευθυντικά στελέχη τα οποία πρέπει να θεωρηθούν ως ανήκοντα στο ανώτατο επίπεδο της διοικήσεως του ομίλου. Αυτό ισχύει όχι μόνον όσον αφορά τον κ. V., αλλά και για τα δύο άτομα που άσκησαν διαδοχικά τα καθήκοντα του γενικού διευθυντή της ABB IC Møller, της εταιρίας που διευθύνει τον τομέα δραστηριότητας της «αστικής κεντρικής θερμάνσεως» ο οποίος συγκεντρώνει περισσότερες από 30 επιχειρήσεις του ομίλου ABB, μεταξύ των οποίων ιδίως η ABB Isolrohr GmbH, η κυριότερη γερμανική θυγατρική του ομίλου.

31 Κατά την καθής, με την απόφαση δεν επιχειρείται να αποδειχθεί ότι η καθοδήγηση της συμπράξεως, όπως προσπαθεί να υποστηρίξει η προσφεύγουσα, καταλογίζεται στο σύνολο της επιτροπής διοικήσεως του ομίλου. Το μόνο ζήτημα που θίγεται με την απόφαση είναι το κατά πόσον υψηλά ιστάμενα στελέχη, τα οποία μπορούσαν ευλόγως να θεωρηθούν ότι είχαν αναλάβει ευθύνες διοικήσεως του ομίλου ABB, ενέκριναν την επινόηση και την εφαρμογή της συμπράξεως και αναμείχθηκαν σ' αυτήν. Συναφώς, η απόφαση περιέχει αρκετές αποδείξεις. Η προσπάθεια της προσφεύγουσας να εμφανίσει ασήμαντη τη συμμετοχή ανωτάτων διευθυντικών στελεχών του ομίλου στη σύμπραξη είναι άσκοπη, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το συμπέρασμα που αντλείται από τη συμμετοχή αυτή, ιδίως τον καταλογισμό της ευθύνης στο σύνολο του ομίλου ABB.

32 Όσον αφορά την εκ μέρους της προσφεύγουσας εκμετάλλευση της οικονομικής ισχύος της ως πολυεθνικής επιχειρήσεως, στην απόφαση δεν αναφέρεται ότι η προσφεύγουσα χρησιμοποίησε πόρους προερχόμενους από τομείς δραστηριότητες ξένους προς την αστική κεντρική θέρμανση. Με την απόφαση διαπιστώνεται απλώς το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η προσφεύγουσα έθεσε την οικονομική ισχύ της και τους πόρους που διέθετε ως πολυεθνική επιχείρηση στην υπηρεσία της συμπράξεως. Ακόμα και αν γίνει δεκτή η ερμηνεία της προσφεύγουσας, η απόφαση αναφέρει διάφορα παραδείγματα χρησιμοποιήσεως ή απειλής χρησιμοποιήσεως της οικονομικής ισχύος της προσφεύγουσας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

33 Πρέπει να παρατηρηθεί, όσον αφορά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής σχετικά με τον ρόλο που διαδραμάτισαν τα ανώτατα κλιμάκια της διοικήσεως του ομίλου στη σύμπραξη, ότι οι ισχυρισμοί αυτοί αποδεικνύονται επαρκώς από τα στοιχεία που επικαλείται η Επιτροπή, ιδίως όσον αφορά τον ρόλο τον οποίο διαδραμάτισε ο κ. V., αρχικά ως υπεύθυνος των δραστηριοτήτων του ομίλου ABB στη Δανία με την ιδιότητα του προέδρου της ABB Odense και, από τον Νοέμβριο του 1992, ως αναπληρωτής γενικός διευθυντής του ομίλου ABB, καθώς και όσον αφορά τη συμπεριφορά των διαδοχικών γενικών διευθυντών της ABB IC Møller.

34 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τις διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τον ρόλο που διαδραμάτισε κάθε ένα από τα ανωτέρω διευθυντικά στελέχη στη σύμπραξη, αλλά διατείνεται ότι τα στελέχη αυτά δεν ανήκαν όλα στη διοίκηση του ομίλου ABB.

35 Πρέπει, ωστόσο, να παρατηρηθεί ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, ο όρος «διοίκηση του ομίλου» δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα διευθυντικά στελέχη που ήταν επιφορτισμένα με περισσότερους από έναν τομείς δραστηριότητας του ομίλου. Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, στη διάρθρωση του ομίλου ABB όπως την περιγράφει η προσφεύγουσα, ο τομέας της αστικής κεντρικής θερμάνσεως δεν είναι πλήρως αυτόνομος, καθόσον όλες οι επιχειρήσεις που δρουν στον τομέα αυτόν ασκούν τις δραστηριότητές τους, σε εμπορικό επίπεδο, υπό τη διεύθυνση ενός διευθυντή υπευθύνου για τον τομέα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως ο οποίος είναι συγχρόνως και γενικός διευθυντής της ABB IC Møller, ενώ υπάγονται επίσης στην κύρια θυγατρική της ABB της χώρας ή της περιφέρειάς τους. Υπό τις περιστάσεις αυτές, τόσο τα άτομα που είναι υπεύθυνα σε μια χώρα ή σε μια περιφέρεια για τις δραστηριότητες της ABB όσο και το άτομο που είναι επιφορτισμένο, σε επίπεδο ομίλου ABB, με την εμπορική διεύθυνση όλων των επιχειρήσεων αστικής κεντρικής θερμάνσεως μπορούν να θεωρηθούν ως ανήκοντα στη διοίκηση του ομίλου ABB. Εξάλλου, από τις ετήσιες εκθέσεις του ομίλου ABB προκύπτει ότι τόσο τα διευθυντικά στελέχη που είναι υπεύθυνα για μια χώρα ή περιφέρεια όσο και τα διευθυντικά στελέχη που είναι επιφορτισμένα με τη διεύθυνση όλων των επιχειρήσεων που δρουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα μνημονεύονται στον πίνακα του «μάνατζμεντ» του ομίλου ABB.

36 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο χαρακτηρισμός των γενικών διευθυντών της ABB IC Møller ως στελεχών της διοικήσεως του ομίλου ABB δεν αναιρείται από το γεγονός ότι, στην οργάνωση του ομίλου ABB, το τμήμα αστικής κεντρικής θερμάνσεως τελεί επίσης υπό την άμεση ευθύνη ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου, συγκεκριμένα του κ. V. Πράγματι, η πρόσθετη ευθύνη ενός μέλους του ανωτάτου οργάνου της ABB δεν εμποδίζει να θεωρηθούν ως μέλη της διοικήσεως του ομίλου και όλα τα διευθυντικά στελέχη στα οποία έχει ρητώς ανατεθεί η διεύθυνση, σε επίπεδο ομίλου, όλων των επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητα σε έναν συγκεκριμένο τομέα.

37 Δεδομένου ότι όχι μόνον ο κ. V., ως αναπληρωτής γενικός διευθυντής του ομίλου ABB, αλλά και οι διαδοχικοί γενικοί διευθυντές της ABB IC Møller καθώς και ο κ.

V., πριν από τον διορισμό του στο διοικητικό συμβούλιο του ομίλου ABB, ως υπεύθυνος των δραστηριοτήτων της ABB στη Δανία, άσκησαν καθήκοντα στο επίπεδο της διοικήσεως του ομίλου ABB, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να στηριχθεί στο γεγονός ότι ο κ. V. ήταν το μοναδικό μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ομίλου ABB υπεύθυνο για την αστική κεντρική θέρμανση για να υποστηρίξει ότι η σύμπραξη δεν επινοήθηκε, εγκρίθηκε και καθοδηγήθηκε από την ανώτατη διοίκηση του ομίλου.

38 Όσον αφορά τα μέτρα που ελήφθησαν, σε επίπεδο διοικήσεως του ομίλου ABB, προς αμφισβήτηση ή συγκάλυψη της υπάρξεως της συμπράξεως, ακόμα και μετά τη διενέργεια των ελέγχων, πρέπει να παρατηρηθεί, καταρχάς, ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι ο γενικός διευθυντής της ABB IC Møller εκπροσωπούσε την ABB κατά τις συσκέψεις του διευθυντηρίου που συνεχίστηκαν έως τον Μάρτιο του 1996. Πρέπει, συναφώς, να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη δήλωση της ίδιας της προσφεύγουσας, σε σύσκεψη του διευθυντηρίου που πραγματοποιήθηκε μετά τους ελέγχους της Επιτροπής αποφασίστηκε να τηρούνται μυστικά η ημερομηνία και ο τόπος των συναντήσεων και να πραγματοποιούνται όλες οι συσκέψεις του διευθυντηρίου εκτός Ευρωπαϊκής Ενώσεως (απάντηση της προσφεύγουσας, της 13ης Αυγούστου 1996 στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 13ης Μαρτίου 1996). Η δήλωση αυτή πρέπει να αναγνωστεί σε συνδυασμό με τη δήλωση της Løgstør σύμφωνα με την οποία, μετά τους ελέγχους, υπήρξε «έντονη πίεση εκ μέρους της ABB για τη διατήρηση της συμφωνίας σε ισχύ» και σύμφωνα με την οποία «όλοι οι άλλοι εφοβούντο» (παρατηρήσεις της Løgstør επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων). Όσον αφορά τον κ. V., φαίνεται ότι ο τελευταίος εξακολουθούσε να ενημερώνεται για τις δραστηριότητες της συμπράξεως και μετά τον διορισμό του στο διοικητικό συμβούλιο της ABB, όπως προκύπτει από εσωτερικά σημειώματα της ABB που απεστάλησαν στις 19 και 22 Απριλίου και στις 2 Ιουλίου 1993 (παραρτήματα 26, 29 και 48 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων). Όσον αφορά τα προσυνεννοημένα μέτρα κατά της Powerpipe, από τις επιστολές της 4ης Μαρτίου και της 2ας Μαΐου 1994 που απηύθυνε ο κ. V. στην Powerpipe, απαντώντας στις κατηγορίες περί θιγουσών τον ανταγωνισμό συμπεριφορών της ABB με θύμα την Powerpipe, προκύπτει ότι ο κ. V. εξακολουθούσε να αρνείται την ύπαρξη τέτοιων δραστηριοτήτων θιγουσών τον ανταγωνισμό (παραρτήματα 2 και 7 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων). Επιπλέον, από τηλεαντιγραφήματα που επισυνάπτονται ως παραρτήματα 11, 13 και 16 στην ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ότι ο κ. V. είχε αναμειχθεί, τον Δεκέμβριο του 1994, στη διατύπωση της θέσεως που έλαβε η ABB προς απάντηση στους ισχυρισμούς των δικηγόρων της Powerpipe, με την οποία αμφισβητήθηκε ο αντιανταγωνιστικός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως. Κατά συνέπεια, τόσον ο γενικός διευθυντής της ABB IC Møller όσο και ο κ. V. ενεπλάκησαν, ως μέλη της ανωτάτης διοικήσεως του ομίλου ABB, στις προσπάθειες αμφισβητήσεως ή συγκαλύψεως της συμπράξεως.

39 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε, στις αιτιολογικές σκέψεις 121 και 169 της αποφάσεως, ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη επινοήθηκε, εγκρίθηκε και καθοδηγήθηκε από τα ανώτατα κλιμάκια της διοικήσεως του ομίλου ABB, όπως συνέβη και με τα μέτρα που ελήφθησαν προς αμφισβήτηση ή συγκάλυψη της υπάρξεως της συμπράξεως και προς εξασφάλιση της διατηρήσεώς της σε ισχύ μετά τη διενέργεια των ελέγχων. Ο ισχυρισμός ότι η διοίκηση του ομίλου παρενέβη, ήδη τον Νοέμβριο του 1995, στο τμήμα αστικής κεντρικής θερμάνσεως και του ζήτησε να τηρεί τους κανόνες του ανταγωνισμού δεν είναι ικανός να ανατρέψει τη διαπίστωση αυτή.

40 Όσον αφορά την εκ μέρους της προσφεύγουσας χρησιμοποίηση της οικονομικής ισχύος της και των πόρων που διέθετε ως πολυεθνική εταιρία, αρκεί η παρατήρηση ότι η απόφαση αναφέρει διάφορα περιστατικά, μη αμφισβητηθέντα από την προσφεύγουσα, που μαρτυρούν ότι η τελευταία χρησιμοποίησε την οικονομική ισχύ της, ιδίως αποπειρώμενη να αποκτήσει συμμετοχή στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων που δρούσαν στον εν λόγω τομέα (αιτιολογικές σκέψεις 37, 46, 48, 91 και 106 της αποφάσεως).

41 Επιπλέον, από τον φάκελο προκύπτει ότι, όπως αναφέρεται στην εκατοστή πεντηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, οι προσπάθειες της ABB να εξουδετερώσει την Powerpipe και να διασφαλίσει τα συμφέροντα της συμπράξεως καταβλήθηκαν μέσω επιχειρήσεων των οποίων ο τομέας δραστηριότητας δεν ήταν ο τομέας της αστικής κεντρικής θερμάνσεως.

42 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί, πρώτον, όσον αφορά την πρόσληψη βασικού στελέχους της Powerpipe, ότι από το εσωτερικό σημείωμα της ABB που επισυνάπτεται ως παράρτημα 27 στην ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ότι το αρχικό σχέδιο ήταν να προσληφθεί το άτομο αυτό σε ισπανική θυγατρική της ABB η οποία δεν είχε καμία σχέση με τον τομέα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως. Όμως, έστω και αν η πρόσληψη του ατόμου αυτού σε θέση του τομέα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως ήταν αδύνατη λόγω των συμβατικών υποχρεώσεων του εν λόγω ατόμου, πρέπει εντούτοις να διαπιστωθεί ότι τα μέλη του προσωπικού της προσφεύγουσας τα οποία, στο πλαίσιο του τμήματος αστικής κεντρικής θερμάνσεως, προετοίμαζαν την προσέλκυση του στελέχους αυτού πρέπει να γνώριζαν ότι άλλες επιχειρήσεις εντός του ομίλου ABB ήταν έτοιμες να υποστηρίξουν τις κινήσεις τους.

43 Δεύτερον, διαπιστώνεται ότι οι δραστηριότητες του τμήματος αστικής κεντρικής θερμάνσεως έναντι της Powerpipe παρακολουθούνταν και υποστηρίζονταν από άτομα ανήκοντα σε επιχειρήσεις οι οποίες, σύμφωνα με τη διάρθρωση του ομίλου ABB, δεν ήταν ενταγμένες στο τμήμα αστικής κεντρικής θερμάνσεως. Καταρχάς, από τις επιστολές που επισυνάπτονται ως παραρτήματα 9, 11, 13, 15 και 16 στην ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ότι η θέση που έλαβε η ABB κατά τις επαφές της με την Powerpipe συντονίστηκε όχι μόνο με τον κ. V. και τον γενικό διευθυντή της ABB IC Møller, αλλά και με ένα άτομο που ανήκε στη γερμανική θυγατρική Asea Brown Boveri AG Mannheim. Ομοίως, οι επιστολές που επισυνάπτονται ως παραρτήματα 144 και 146 στην ανακοίνωση των αιτιάσεων καταδεικνύουν ότι ένα μέλος της διευθύνσεως της γερμανικής αυτής θυγατρικής παρενέβη, τον Μάρτιο του 1995, όσον αφορά την ανάθεση του σχεδίου Leipzig-Lippendorf και απέτρεψε τον κύριο του έργου να αναθέσει το έργο αυτό στην Powerpipe. Τέλος, το τηλεαντιγράφημα που επισυνάπτεται ως παράρτημα 159 στην ανακοίνωση των αιτιάσεων καταδεικνύει ότι το στέλεχος της Powerpipe που προσείλκυσε η προσφεύγουσα εξακολούθησε, και μετά την πρόσληψή του σε τμήμα του τομέα μεταφορών της ABB στο Βέλγιο, να παρακολουθεί τις δραστηριότητες της Powerpipe για να ενημερώνει τον γενικό διευθυντή της ABB IC Møller. Και είναι μεν αληθές ότι επρόκειτο, στην τελευταία αυτή περίπτωση, για άτομο που είχε απασχοληθεί στον τομέα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως και, όσον αφορά την Asea Brown Boveri AG Mannheim, για επιχείρηση που δρούσε συγχρόνως, στη Γερμανία, ως μητρική εταιρία σε σχέση προς τις επιχειρήσεις της ABB που ασκούσαν δραστηριότητα στη γερμανική αγορά της αστικής κεντρικής θερμάνσεως, αλλά γεγονός παραμένει ότι οι δραστηριότητες έναντι της Powerpipe παρακολουθήθηκαν από μέλη του προσωπικού που ανήκαν σε επιχειρήσεις της ABB των οποίων ο τομέας δραστηριότητας δεν ήταν η αστική κεντρική θέρμανση.

44 Συνεπώς, πρέπει να συναχθεί ότι δικαίως η Επιτροπή διαπίστωσε, στην εκατοστή εξηκοστή ένατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα χρησιμοποίησε συστηματικά την οικονομική της ισχύ και τους πόρους που διέθετε ως μεγάλη πολυεθνική επιχείρηση για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της συμπράξεως και την εξασφάλιση της υποταγής των άλλων επιχειρήσεων στις επιθυμίες της.

45 Ως εκ τούτου, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

46 έως 90 [...]

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

91 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι οι επιταγές της χρηστής διοικητικής πρακτικής, της αντικειμενικότητας και της ουδετερότητας πρέπει να αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά την εξέταση των υποθέσεων στον τομέα του ανταγωνισμού. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, ωστόσο, ότι ο υπάλληλος της Επιτροπής που ήταν ο κύριος χειριστής της υποθέσεως ενήργησε με σαφή προκατάληψη απέναντί της καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, προκατάληψη η οποία εκφράστηκε με την απόφαση την οποία ενέκρινε το σώμα των επιτρόπων. Συναφώς, η προσφεύγουσα επικαλείται διάφορα περιστατικά τα οποία αποδεικνύουν, κατά τη γνώμη της, την προκατάληψη του κύριου χειριστή του φακέλου της υποθέσεως.

92 Πρώτον, την άνοιξη του 1996, κατά το πέρας συναντήσεως με εκπροσώπους της Løgstør, ο υπάλληλος αυτός τους διαβεβαίωσε ότι η Løgstør δεν είχε τίποτα να φοβηθεί, καθόσον κύριος στόχος της έρευνας ήταν μάλλον η ABB.

93 Δεύτερον, κατά την έναρξη της ακροάσεως που πραγματοποιήθηκε στις 24 Νοεμβρίου 1997, ο ίδιος υπάλληλος, χωρίς κανένα λόγο, επέκρινε έντονα την προσφεύγουσα αναφέροντας τα κατωτέρω: «Η ABB επαίρεται για τη φήμη της ως της "πλέον αξιοσέβαστης επιχειρήσεως της Ευρώπης" [...] ενδεχομένως, κατόπιν των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως αυτής, θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι θα χρειαστεί να εργαστούν σκληρά ώστε να διασώσουν αυτή τη φήμη.» Κατά την ακρόαση, ο εν λόγω υπάλληλος έθεσε επίσης στην προσφεύγουσα ερωτήσεις άσκοπες, οι οποίες δεν μπορούσαν να εκληφθούν παρά ως απόπειρα να της δημιουργήσει αμηχανία κατά την ακρόαση.

94 Τρίτον, στις 9 Νοεμβρίου 1998, προτού ακόμα η Επιτροπή επιδώσει το κείμενο της αποφάσεως στην ABB IC Møller, ο εν λόγω υπάλληλος διατύπωσε μειωτικές

παρατηρήσεις στο πλαίσιο διαλέξεώς του με θέμα το δίκαιο του ανταγωνισμού. Αναφερόμενος στην υπόθεση των προμονωμένων σωλήνων, παρατήρησε ότι τα αρχικά ABB αποκτούσαν μια νέα σημασία: «A Bad Business» (βρωμοεταιρία). Για το επεισόδιο αυτό, ο γενικός διευθυντής της Γενικής Διευθύνσεως Ανταγωνισμού ζήτησε αργότερα συγγνώμη. Συναφώς, η εξήγηση που δόθηκε από την καθής και σύμφωνα με την οποία «A Bad Business» ήταν ο τίτλος ενός άρθρου που είχε δημοσιευθεί προηγουμένως στο The Parliament δεν είναι ικανοποιητική, δεδομένου ότι οι κανόνες συμπεριφοράς ενός αρθρογράφου δεν μπορούν να εξομοιώνονται με τους κανόνες συμπεριφοράς των υπαλλήλων της Επιτροπής όταν αυτοί αναφέρονται σε μια υπόθεση με την επίσημη ιδιότητά τους.

95 Σχετικά με το τελευταίο αυτό επεισόδιο, είναι αλυσιτελές το επιχείρημα ότι έλαβε χώρα μετά την έκδοση της αποφάσεως, δεδομένου ότι το πραγματικό αυτό περιστατικό δεν αναφέρεται ως διαδικαστική πλημμέλεια, αλλά ως απόδειξη της έμμονης προκαταλήψεως του κύριου χειριστή της υποθέσεως καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

96 Κατά την προσφεύγουσα, η απόφαση του σώματος των επιτρόπων επηρεάστηκε από την προκατάληψη του χειριστή του φακέλου απέναντί της. Έτσι, ορισμένα κενά της αποφάσεως εξηγούνται πιθανώς από την επιμονή με την οποία ο υπάλληλος αυτός προσπάθησε να τιμωρήσει ειδικά την προσφεύγουσα. Ως προς το σημείο αυτό, η προσφεύγουσα παρατηρεί, καταρχάς, ότι η απόφαση θεωρεί την ABB ως τη μόνη εμπλεκόμενη πολυεθνική επιχείρηση, μολονότι τρεις άλλες επιχειρήσεις, η Oy KWH Tech AB (στο εξής: KWH), η Pan-Isovit και η Sigma Tecnologie di rivestimento Srl (στο εξής: Sigma), επίσης συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγάλων διεθνών ομίλων και παρότι, όσον αφορά την Pan-Isovit, από τον φάκελο προκύπτει ότι τα μέλη της ανωτάτης διοικήσεώς της συμμετείχαν στη σύμπραξη. Περαιτέρω, η απόφαση περιέχει μη αποδεδειγμένους και παραπλανητικούς ισχυρισμούς όσον αφορά τη συμμετοχή μελών της ανωτάτης διοικήσεως του ομίλου ABB στη σύμπραξη, προοριζόμενους να επηρεάσουν το σώμα των επιτρόπων εις βάρος της προσφεύγουσας και να το οδηγήσουν να επιβάλει εξαιρετικά υψηλό πρόστιμο στην τελευταία. Ενόψει των αποδείξεων που προσκομίστηκαν όσον αφορά την προκατάληψη του χειριστή του φακέλου και του γεγονότος ότι η προκατάληψη αυτή αντικατοπτρίζεται στην απόφαση, στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδείξει ότι η προκατάληψη δεν είχε καμία επίδραση στην απόφαση την οποία έλαβε το σώμα των επιτρόπων.

97 Η καθής παρατηρεί ότι, έστω και αν τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται η προσφεύγουσα είναι ακριβή, η ίδια δεν μπορεί να διακρίνει σ' αυτά καμία προκατάληψη. Όσον αφορά τις παρατεθείσες παρατηρήσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η παρατήρηση που διατυπώθηκε κατά τη διάρκεια διαλέξεως είναι μεταγενέστερη της αποφάσεως και, συνεπώς, δεν μπορούσε να επηρεάσει ούτε το περιεχόμενο ούτε το κύρος της. Εξάλλου, όχι μόνο το σχόλιο «A Bad Business» δεν ήταν παρά ο τίλος ενός άρθου που είχε δημοσιευθεί προηγουμένως, αλλά κατά τη διάλεξη αυτή μνημονεύθηκε ρητώς ότι επρόκειτο για άρθρο.

98 Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν ανέφερε κανένα παράνομο στοιχείο της αποφάσεως που να οφείλεται στην υποτιθέμενη αυτή προκατάληψη. Οι διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή με την απόφαση και τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στα μέλη της συμπράξεως απορρέουν από τη δική τους συμπεριφορά και αιτιολογούνται βάσει πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων που επιβεβαιώνονται πλήρως στον φάκελο.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

99 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, μεταξύ των εγγυήσεων που παρέχει η κοινοτική έννομη τάξη όσον αφορά τις διοικητικές διαδικασίες, περιλαμβάνεται, ιδίως, η αρχή της χρηστής διοικήσεως, με την οποία συνδέεται η υποχρέωση του αρμοδίου θεσμικού οργάνου να ερευνά, με επιμέλεια και αμεροληψία, όλα τα κρίσιμα στοιχεία της συγκεκριμένης περιπτώσεως (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 24ης Ιανουαρίου 1992, T-44/90, La Cinq κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1, σκέψη 86, της 26ης Ιουνίου 1993, T-7/92, Asia Motor France κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-669, σκέψη 34, και της 11ης Ιουλίου 1996, T-528/93, T-542/93, T-543/93 και T-546/93, Métropole télévision κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-649, σκέψη 93).

100 Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνεται ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της ακροάσεως, η προσφεύγουσα υπήρξε κατά την ακρόαση, στις 24 Νοεμβρίου 1997, αντικείμενο μειωτικής παρατηρήσεως σχετικά με τη φήμη της και της τέθηκε μια σειρά προκατειλημμένων ερωτήσεων επί πραγματικών περιστατικών που δεν αμφισβητούσε πλέον από έναν υπάλληλο της Επιτροπής επιφορτισμένο με την υπόθεση που οδήγησε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Δεν αμφισβητείται ότι ο

ίδιος αυτός υπάλληλος, στη διάρκεια διαλέξεως, στις 9 Νοεμβρίου 1998, για θέματα του δικαίου του ανταγωνισμού, εκφράστηκε παραθέτοντας ένα χωρίο άρθρου δυσφημιστικό για τις δραστηριότητες της προσφεύγουσας.

101 Είναι αληθές ότι οι παρατηρήσεις αυτές μαρτυρούν μια όχι κόσμια συμπεριφορά και φρασεολογία εκ μέρους ενός μέλους της ομάδας που ήταν επιφορτισμένη, στο πλαίσιο της Επιτροπής, με την υπό κρίση υπόθεση. Αυτό επιβεβαιώνεται εξάλλου από το γεγονός ότι ο γενικός διευθυντής ανταγωνισμού της Επιτροπής ζήτησε συγγνώμη από την προσφεύγουσα κατόπιν του σχολίου που διατυπώθηκε κατά τη διάλεξη της 9ης Νοεμβρίου 1998.

102 Ωστόσο, τέτοιες παρατηρήσεις, όσο ατυχείς και αν είναι, δεν μπορούν να δημιουργήσουν αμφιβολία ως προς τον βαθμό επιμέλειας και αμεροληψίας με τον οποίο η Επιτροπή διεξήγαγε την έρευνά της επί της παραβάσεως που διέπραξε η προσφεύγουσα. Το ίδιο ισχύει και για το σχόλιο — αν αυτό θεωρηθεί αποδεδειγμένο — του ιδίου υπαλλήλου προς τους εκπροσώπους της Løgstør, έστω και αν πρέπει να σημειωθεί ότι, ως προς το υποτιθέμενο αυτό σχόλιο, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε καμία απόδειξη.

103 Εξάλλου, όσον αφορά το σχόλιο που διατυπώθηκε κατά τη διάλεξη της 9ης Νοεμβρίου 1998, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατά τον χρόνο της διαλέξεως αυτής, η απόφαση, έστω και αν δεν είχε ακόμα κοινοποιηθεί στην προσφεύγουσα, είχε ήδη εκδοθεί. Όμως, από τη νομολογία προκύπτει ότι πράξεις μεταγενέστερες της εκδόσεως μιας πράξεως δεν μπορούν να θίξουν την ισχύ της (απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Νοεμβρίου 1983, 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψεις 15 και 16).

104 Στο μέτρο που η προσφεύγουσα επιχειρεί να συναγάγει από τη γενικότητα των παρατηρήσεων που διατύπωσε ο ίδιος αυτός υπάλληλος την απόδειξη της προκαταλήψεως απέναντί της, πρέπει να παρατηρηθεί ότι μια ατυχής συμπεριφορά ενός μέλους της ομάδας που είναι επιφορτισμένη με ορισμένη υπόθεση δεν θίγει, από μόνη

της, τη νομμότητα της αποφάσεως που εκδίδεται επί της υποθέσεως αυτής. Πράγματι, έστω και αν σημειώθηκε παραβίαση, εκ μέρους του υπαλλήλου αυτού, της αρχής της χρηστής διοικήσεως, θα πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν ελήφθη από τον εν λόγω υπάλληλο, αλλά από το σώμα των επιτρόπων.

105 Εν πάση περιπτώσει, τα στοιχεία που επικαλείται η προσφεύγουσα δεν είναι ικανά να καταδείξουν ότι, σε περίπτωση που ο εν λόγω υπάλληλος ήταν προκατειλημμένος απέναντι στην προσφεύγουσα, η προκατάληψη αυτή αντικατοπτρίζεται στην ίδια την απόφαση. Αφενός, όσον αφορά τον ισχυρισμό περί συμμετοχής της ανωτάτης διοικήσεως του ομίλου ABB στη σύμπραξη, το Πρωτοδικείο απλώς παραπέμπει στις ανωτέρω σκέψεις 33 έως 44, όπου διαπιστώθηκε ότι η συμμετοχή αυτή αποδεικνύεται από τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκέντρωσε η Επιτροπή. Αφετέρου, όσον αφορά το γεγονός ότι η Επιτροπή θεώρησε την ABB ως τη μόνη πολυεθνική επιχείρηση που εμπλεκόταν στην υπόθεση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εφόσον η Επιτροπή δεν ενετόπισε επαρκείς ενδείξεις προκειμένου να καταλογίσει την παράβαση στους ομίλους στους οποίους ανήκουν οι KWH, Pan-Isovit και Sigma, εναπόκειται στην προσφεύγουσα, εφόσον κρίνει ότι η ανάμειξη των ομίλων αυτών προκύπτει από τον φάκελο, να προσκομίσει τις σχετικές αποδείξεις. Όμως, η προσφεύγουσα περιορίστηκε να υποστηρίξει, χωρίς να προσκομίσει απόδειξη, ότι η ανώτατη διοίκηση του ομίλου στον οποίο ανήκε τότε η Pan-Isovit είχε ενημερωθεί για τις δραστηριότητες της συμπράξεως και τις ενέκρινε. Όσον αφορά τους ομίλους στους οποίους ανήκαν οι KWH και Sigma, η προσφεύγουσα δεν επικαλείται κανένα στοιχείο του φακέλου από το οποίο να μπορεί να καταδειχθεί η ανάμειξή τους στη σύμπραξη. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, δεδομένου ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε ένα σύνολο στοιχείων προκειμένου να καταλογίσει την παράβαση στον όμιλο ABB, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 156 και 169 της αποφάσεως, δεν αρκεί, προκειμένου να επεκταθεί η ευθύνη άλλων μελών της συμπράξεως για την παράβαση και στη μητρική εταιρία τους, να αναφερθεί ότι τα εν λόγω μέλη της συμπράξεως αποτελούν μέρος ενός διεθνούς ομίλου και αναπτύσσουν, τα ίδια, δραστηριότητες σε διεθνές επίπεδο.

106 Συναφώς, πρέπει ακόμα να παρατηρηθεί ότι, όταν αποδεικνύεται ότι ορισμένη επιχείρηση εμπλέκεται σε μια σύμπραξη σε επίπεδο ομίλου στον οποίο ανήκει, ακόμα και η απόδειξη πρόωρης εκδηλώσεως εκ μέρους της Επιτροπής, κατά τη διοικητική διαδικασία, της πεποιθήσεώς της ότι υφίσταται ανάμειξη του εν λόγω ομίλου στη σύμπραξη δεν είναι ικανή να ανατρέψει την ίδια την απόδειξη περί της αναμείξεως αυτής.

107 Για όλους αυτούς τους λόγους, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παραβίαση γενικών αρχών και πλάνη εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση του προστίμου

108 Ως τέταρτο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα επικαλείται παραβίαση των γενικών αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως και προσάπτει στην Επιτροπή εσφαλμένη εκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως καθώς και των επιβαρυντικών περιστάσεων, των ελαφρυντικών περιστάσεων και της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων).

109 έως 225 [...]

Επί της εσφαλμένης εφαρμογής της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων

— Επιχειρήματα των διαδίκων

226 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έπρεπε να της χορηγήσει τη μείωση του 50 % την οποία εδικαιούτο δυνάμει της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας των

επιχειρήσεων, δεδομένου ότι πληρούσε τις δύο προϋποθέσεις που προβλέπονται στο σημείο Δ της ανακοινώσεως αυτής. Όσον αφορά την προϋπόθεση που πληρούται εφόσον, «πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση παράσχει στην Επιτροπή πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της παράβασης», η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η προσφεύγουσα συνέβαλε αισθητά στην απόδειξη των κρισίμων πραγματικών στοιχείων, μεταξύ των οποίων τα πραγματικά περιστατικά σχετικά με την απαρχή της συμπράξεως στη Δανία στα τέλη του 1990, για τα οποία η Επιτροπή δεν διέθετε κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Όσον αφορά την προϋπόθεση που πληρούται εφόσον, «μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση ενημερώσει την Επιτροπή ότι δεν αμφισβητεί τα γεγονότα επί των οποίων βασίζονται οι κατηγορίες της», πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα ήταν στην πραγματικότητα η μόνη μεγάλη επιχείρηση μέλος της συμπράξεως η οποία δεν αμφισβήτησε τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων η Επιτροπή στήριξε τους ισχυρισμούς της.

227 Κατά την προσφεύγουσα, οι δύο προϋποθέσεις του σημείου Δ δεν μπορούν να θεωρηθούν συμπληρωματικές. Άλλως, μια επιχείρηση που δεν πληροί τις προυποθέσεις των σημείων Β και Γ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων δεν θα είχε κανένα κίνητρο να συνεργαστεί με την Επιτροπή πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Εφόσον πληρούσε τις δύο προυποθέσεις του σημείου Δ, η προσφεύγουσα έπρεπε να τύχει μειώσεως τουλάχιστον 50 %. Πράγματι, δύσκολα γίνεται αντιληπτό πώς η προσφεύγουσα θα μπορούσε να είναι περισσότερο ειλικρινής και συνεργάσιμη ή πώς η ειλικρίνεια και το πνεύμα συνεργασίας που επέδειξε θα μπορούσαν να αποδειχθούν περισσότερο πολύτιμα για την Επιτροπή.

228 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την αιτιολογία που δίνεται με την απόφαση για τη μείωση του προστίμου της κατά 30 %, ιδίως η εξήγηση σύμφωνα με την οποία η προσφεύγουσα συνεργάστηκε μόνον αφού της απεστάλη αίτηση παροχής πληροφοριών, τον Μάρτιο του 1996, ήτοι εννέα μήνες αφότου είχε πληροφορηθεί ότι η Επιτροπή είχε αρχίσει έρευνα. Αφενός, όσον αφορά την έναρξη της συνεργασίας, πληρούνται απολύτως και οι δύο προϋποθέσεις του σημείου Δ της ανακοινώσεως. Η πρώτη προϋπόθεση απαιτεί απλώς να έχει υπάρξει συνεργασία πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, χωρίς να αναφέρεται στο περιεχόμενο των επιστολών που αποστέλλονται δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17. Όσον αφορά τη δεύτερη

προϋπόθεση, ο χρόνος ενάρξεως της συνεργασίας δεν είναι στοιχείο που ασκεί επιρροή. Αφετέρου, η απόφαση δεν ανταποκρίνεται στον τρόπο με τον οποίο η ανακοίνωση περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων εφαρμόστηκε στην απόφαση 98/247/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 21ης Ιανουαρίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (Υπόθεση IV/35.814 — Προσαύξηση της τιμής του κράματος) (ΕΕ L 100, σ. 55, στο εξής: απόφαση για την προσαύξηση της τιμής του κράματος). Στην υπόθεση εκείνη, ορισμένες επιχειρήσεις έτυχαν μειώσεως της τάξεως του 40 % λόγω της συνεργασίας τους και του γεγονότος ότι ομολόγησαν παράνομες ενέργειές τους, καίτοι είχαν αρχίσει να συνεργάζονται 21 μήνες αφότου είχαν πληροφορηθεί ότι η Επιτροπή διεξήγε έρευνα και ένα έτος αφότου η Επιτροπή είχε συντάξει την ανακοίνωση των αιτιάσεων στην εν λόγω υπόθεση.

229 Τέλος, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι υπέστη δυσμενή διάκριση στο μέτρο που το πρόστιμό της μειώθηκε μόνο κατά 30 %. Η ίδια μείωση χορηγήθηκε και στις Løgstør και Tarco, ενώ οι επιχειρήσεις αυτές αμφισβήτησαν πολλά αποφασιστικής σημασίας πραγματικά στοιχεία των οποίων την ύπαρξη είχε αναγνωρίσει η προσφεύγουσα. Η άνιση μεταχείριση που επιφύλαξε η Επιτροπή στην προσφεύγουσα απορρέει και και από το γεγονός ότι η Επιτροπή χορήγησε στην KE KELIT Kunststoffwerk GmbH μείωση 20 % αποκλειστικώς και μόνο διότι δεν αμφισβήτησε ουσιώδη πραγματικά στοιχεία της ίδιας ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Συναφώς, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να επικαλεστεί υπέρ αυτής παρανομία που διαπράχθηκε προς όφελος τρίτου στερείται ερείσματος, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται ότι τα μέλη της συμπράξεως των οποίων το πρόστιμο δεν προσαυξήθηκε έτυχαν παράνομης μεταχειρίσεως.

230 Η καθής εμμένει στην άποψή της ότι με μια μείωση κατά 30 % λαμβάνεται αντικειμενικώς και δεόντως υπόψη η συμεργασία της προσφεύγουσας κατά την έρευνα. Είναι ανακριβής ο ισχυρισμός ότι η απόφαση μνημονεύει μόνον ένα λόγο προς αιτιολόγηση της μη χορηγήσεως της μεγαλύτερης δυνατής μειώσεως, ήτοι το ότι η ABB συνεργάστηκε μόλις εννέα μήνες μετά τη διενέργεια των ελέγχων. Το μέγεθος της μειώσεως εξαρτάται, πάντως, από τον βαθμό στον οποίο η συνεργασία μιας επιχειρήσεως συνέβαλε στην έρευνα της Επιτροπής. Στην εκατοστή εβδομηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της, η απόφαση διευκρινίζει ότι η συμβολή της προσφεύγουσας στην απόδειξη των πραγματικών περιστατικών δεν αφορούσε όλες τις πτυχές της συμπράξεως και ότι η Επιτροπή διέθετε και άλλες αποδείξεις περί της υπάρξεως της συμπράξεως πριν από το 1994. Όσον αφορά το γεγονός ότι η προσφεύγουσα ουδέποτε αμφισβήτησε τα πραγματικά περιστατικά, έστω και αν δεν μνημονεύεται στην εκατοστή εβδομηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, αναγνωρίζεται προσηκόντως με τις αιτιολογικές σκέψεις 26, 119 και 169 της αποφάσεως.

231 Όσον αφορά τη συνεργασία της προσφεύγουσας, η καθής παρατηρεί ακόμα ότι η προσφεύγουσα, μολονότι ήταν η πρώτη που εξεδήλωσε την πρόθεσή της να συνεργαστεί, δεν ήταν η πρώτη που παρέσχε αποδείξεις σχετικά με την απαρχή της συμπράξεως το 1990. Όσον αφορά την περίοδο αυτή, η απόφαση αναφέρει απλώς ότι η Επιτροπή δεν είχε μπορέσει να συλλέξει επαρκείς αποδείξεις «κατά τις έρευνες» στα γραφεία των επιχειρήσεων που μετείχαν στη σύμπραξη. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή συγκέντρωσε πολυάριθμα ενοχοποιητικά στοιχεία σχετικά με το σύνολο της συμπράξεως κατά τη διάρκεια των ελέγχων της. Η προσπάθεια της προσφεύγουσας να υποδιαιρέσει την παράβαση σε δύο μέρη αντιφάσκει στη μη αμφισβητηθείσα εκτίμηση ότι η έρευνα συνιστούσε ενιαία και διαρκή παράβαση. Η καθής προσθέτει ότι η προσφεύγουσα ουδέποτε παρέσχε έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία άλλα πλην εκείνων τα οποία ανακαλύφθηκαν στα γραφεία της κατά την έρευνα.

232 Περαιτέρω, η καθής αμφισβητεί τη μέθοδο υπολογισμού που ακολουθεί η προσφεύγουσα για να φθάσει σε μείωση της τάξεως του 50 %. Η μείωση του 30 % που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα αντικατοπτρίζει προσηκόντως τη συμβολή της στην έρευνα καθώς και το γεγονός ότι δεν αμφισβήτησε τα πραγματικά περιστατικά. Η καθής εξηγεί ότι οι δύο προϋποθέσεις του σημείου Δ της ανακοινώσεως είναι σε μεγάλο βαθμό παραπληρωματικές, στο μέτρο που η δεύτερη εμπεριέχεται συνήθως εμμέσως στην πρώτη. Συνεπώς, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μη αμφισβήτηση των πραγματικών περιστατικών μπορούσε να οδηγήσει σε αισθητά μεγαλύτερη μείωση από αυτή που χορηγήθηκε στην ABB λόγω του ότι συνέδραμε την Επιτροπή στην απόδειξη των πραγματικών περιστατικών. Εν πάση περιπτώσει, η μη αμφισβήτηση των πραγματικών περιστατικών δικαιολογεί μικρή μόνο μείωση όταν δεν υπάρχουν παρά ελάχιστα πράγματα τα οποία μπορεί να αμφισβητήσει μια επιχείρηση χωρίς να διεψευσθεί από αδιάσειστες αποδείξεις ή χωρίς να εκμηδενίσει την ίδια τη συμβολή της στην έρευνα σύμφωνα με το πρώτο μέρος του σημείου Δ της ανακοινώσεως.

233 Τέλος, όσον αφορά την υποτιθέμενη δυσμενή διάκριση, η καθής επαναλαμβάνει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η εκ μέρους της Επιτροπής αξιολόγηση της συνεργασίας της στην έρευνα ήταν προδήλως εσφαλμένη. Όσον αφορά τις άλλες επιχειρήσεις, η εκτίμηση των μειώσεων που τους χορηγήθηκαν αντικατόπτριζε δεόντως την κατάσταση της κάθε επιχειρήσεως. Όσον αφορά τη Løgstør, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επιχείρηση αυτή, καίτοι μπορεί να αμφισβήτησε ένα μέρος της ερμηνείας των πραγματικών περιστατικών, όπως η ύπαρξη διαρκούς συμπράξεως καθ' όλη την περίοδο που κάλυψε η έρευνα, παρέσχε ουσιώδη αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πολυάριθμες σημαντικές πτυχές της υποθέσεως, συμπεριλαμβανομένης της συνεχίσεως της συμπράξεως μετά την έρευνα. Όσον αφορά την Tarco, πρόκειται

για την πρώτη επιχείρηση που παρέσχε έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την απαρχή της συμπράξεως το 1990. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν η μείωση που χορηγήθηκε σε άλλα μέλη της συμπράξεως μπορούσε να χαρακτηριστεί ως υπερβολικά γενναιόδωρη, η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να συνδυάζεται με την τήρηση της αρχής της νομιμότητας, σύμφωνα με την οποία ουδείς μπορεί να επικαλείται υπέρ αυτού παρανομία που διαπράχθηκε προς όφελος τρίτου.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

234 Πρέπει, προκαταρκτικώς, να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή, στην ανακοίνωση περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων, καθόρισε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται μαζί της στη διάρκεια της έρευνας που διεξάγει για ορισμένη σύμπραξη μπορούν να αποφύγουν την επιβολή προστίμου ή να τύχουν μειώσεως του προστίμου που θα όφειλαν άλλως να καταβάλουν (βλ. σημείο Α, παράγραφος 3, της ανακοινώσεως).

235 Δεν αμφισβητείται ότι η περίπτωση της προσφεύγουσας δεν εμπίπτει ούτε στο πεδίο εφαρμογής του σημείου Β της ανακοινώσεως αυτής, το οποίο αφορά την περίπτωση που η επιχείρηση καταγγέλλει μια μυστική σύμπραξη στην Επιτροπή προτού η τελευταία προβεί σε κάποιο έλεγχο (περίπτωση η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου κατά τουλάχιστον 75 %), ούτε στο πεδίο εφαρμογής του σημείου Γ της εν λόγω ανακοινώσεως, το οποίο αφορά την περίπτωση επιχειρήσεως που καταγγέλλει μυστική σύμπραξη αφού η Επιτροπή έχει προβεί σε έλεγχο, χωρίς όμως ο έλεγχος αυτός να έχει αποδώσει επαρκή βάση η οποία να δικαιολογεί την κίνηση της διαδικασίας για την έκδοση αποφάσεως (περίπτωση η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου κατά 50 έως 75 %).

236 Πράγματι, η περίπτωση της προσφεύγουσας εμπίπτει στο σημείο Δ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων, σύμφωνα με το οποίο, «[ε]φόσον επιχείρηση συνεργάζεται χωρίς να πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που εκτίθενται στα [σημεία] Β ή Γ, τυγχάνει μείωσης κατά 10 έως 50 % του ύψους του προστίμου που θα της [επιβαλλόταν] αν δεν είχε συνεργαστεί.» Η ανακοίνωση αυτή διευκρινίζει τα ακόλουθα:

«Αυτό μπορεί ιδίως να συμβεί εφόσον:

— πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση παράσχει στην Επιτροπή πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της παράβασης,

— μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση ενημερώνει την Επιτροπή ότι δεν αμφισβητεί τα γεγονότα επί των οποίων βασίζονται οι κατηγορίες της.»

237 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να παρατηρηθεί, καταρχάς, ότι δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι αρνήθηκε να χορηγήσει στην προσφεύγουσα την πλήρη μείωση του 50 % που επιτρέπεται δυνάμει του σημείου Δ της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας των επιχειρήσεων στηριζόμενη, μεταξύ άλλων, στο ότι η προσφεύγουσα, προκειμένου να συνεργαστεί, χρειάστηκε να αναμείνει την αποστολή λεπτομερών αιτήσεων παροχής πληροφοριών (εκατοστή εβδομηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη, τρίτο και τέταρτο εδάφιο, της αποφάσεως).

238 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, μείωση του προστίμου λόγω της συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δεν δικαιολογείται παρά μόνον εάν η συμπεριφορά της κατηγορουμένης επιχειρήσεως διευκόλυνε την Επιτροπή να διαπιστώσει την

παράβαση και, ενδεχομένως, να θέσει τέρμα σ' αυτήν (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-297/98 P, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10101, σκέψη 36· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-13/89, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1021, σκέψη 310, της 14ης Μαΐου 1998, T-310/94, Gruber + Weber κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1043, σκέψη 271, και T-311/94, BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1129, σκέψη 325). Όμως, δεδομένου ότι, και πέραν των καταστάσεων που εμπίπτουν στο σημείο Γ της ανακοινώσεως, η συνεργασία μιας επιχειρήσεως προτού η Επιτροπή κοινοποιήσει αίτηση παροχής πληροφοριών είναι ικανή να διευκολύνει την έρευνα της Επιτροπής, ήταν απολύτως θεμιτό να μη χορηγήσει η Επιτροπή την ανώτατη μείωση που προβλέπει το σημείο Δ της ανακοινώσεως στην προσφεύγουσα, η οποία δεν εξεδήλωσε την διάθεσή της να συνεργαστεί παρά μόνον αφού είχε λάβει την πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών της 13ης Μαρτίου 1996, ενώ ο έλεγχος στα γραφεία της ABB IC Møller είχε ήδη διενεργηθεί στις 29 Ιουνίου 1995.

239 Όσον αφορά τη σύγκριση της υπό κρίση περιπτώσεως με την προηγούμενη πρακτική της Επιτροπής, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή έχει προβεί, στο πλαίσιο της προηγούμενης πρακτικής λήψεως των αποφάσεών της, σε μια ορισμένη μείωση λόγω συγκεκριμένης συμπεριφοράς δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να προβεί στην ίδια αναλογική μείωση και κατά την εκτίμηση παρόμοιας συμπεριφοράς στο πλαίσιο μεταγενέστερης διοικητικής διαδικασίας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-347/94, Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1751, σκέψη 368).

240 Ωστόσο, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η Επιτροπή, στο μέτρο που χορήγησε στην προσφεύγουσα την ίδια μείωση του 30 % που χορήγησε και στις Løgstør και Tarco, τήρησε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως που απαγορεύει να αντιμετωπίζονται παρόμοιες καταστάσεις κατά διαφορετικό τρόπο ή διαφορετικές καταστάσεις καθ' όμοιο τρόπο, εκτός εάν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 1984, 106/83, Sermide, Συλλογή 1984, σ. 4209, σκέψη 28, και της 28ης Ιουνίου 1990, C-174/89, Hoche, Συλλογή 1990, σ. I-2681, σκέψη 25· προμνησθείσα απόφαση BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, σκέψη 309).

241 Συναφώς, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι δεν διαφοροποίησε τον βαθμό συνεργασίας της προσφεύγουσας σε σχέση προς τον βαθμό στον οποίο συνεργάστηκαν οι Løgstør και Tarco όσον αφορά την ανακοίνωση αποδεικτικών στοιχείων στην Επιτροπή. Πράγματι, έστω και αν είναι αληθές ότι τα πληροφοριακά στοιχεία που διέθεσε η ABB συνέβαλαν σημαντικά στην απόδειξη των επίδικων πραγματικών περιστατικών, ιδιαίτερα όσον αφορά την απαρχή της συμπράξεως στη Δανία στα τέλη του 1990, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, ως προς το ζήτημα αυτό, η Tarco ήταν η πρώτη που παρέσχε αποδείξεις (απάντηση της Tarco της 26ης Απριλίου 1996 στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 13ης Μαρτίου 1996). Κατά τα λοιπά, από τον φάκελο προκύπτει ότι οι πληροφορίες που παρέσχε η προσφεύγουσα με τις απαντήσεις της στην αίτηση παροχής πληροφοριών ήταν μεν αξιόλογες, αλλά, από πλευράς συμβολής τους στη διαπίστωση της παραβάσεως, όχι περισσότερο σημαντικές από εκείνες που παρασχέθηκαν από άλλες επιχειρήσεις, ενόψει των αποδείξεων που διέθετε η Επιτροπή μετά τη διενέργεια των ελέγχων. Έτσι, όσον αφορά τη συνέχιση της συμπράξεως μετά τους ελέγχους, αποδεικτικά στοιχεία παρασχέθηκαν από τη Løgstør (απάντηση της Løgstør της 25ης Απριλίου 1996 στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 13ης Μαρτίου 1996), ενώ η προσφεύγουσα, αφού παραδέχθηκε τη συνέχιση αυτή της παραβάσεως με την από 4 Ιουνίου 1996 απάντησή της, δεν παρέσχε λεπτομερέστερα πληροφοριακά στοιχεία παρά μόλις με την απάντηση της 13ης Αυγούστου 1996. Όσον αφορά τα μέτρα που ελήφθησαν κατά της Powerpipe, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να στηριχθεί στις πληροφορίες που παρέσχε η ABB, αλλά χρειάστηκε να βασιστεί στις πληροφορίες που της παρέσχε η Powerpipe ή σε άλλα έγγραφα που πιστοποιούσαν την έγκριση αυτού του διακανονισμού και τη θέση του σε εφαρμογή. Επομένως, η Επιτροπή δικαίως δεν διαφοροποίησε τη μείωση που χορήγησε στην προσφεύγουσα, τη Løgstør και την Tarco λόγω της συνεργασίας τους, στο μέτρο η μείωση αυτή αφορούσε την εκ μέρους τους ανακοίνωση αποδεικτικών στοιχείων στην Επιτροπή.

242 Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή όφειλε να διαφοροποιήσει τη μείωση λόγω συνεργασίας που χορήγησε στην προσφεύγουσα σε σχέση προς τη μείωση που χορήγησε στις Løgstør και Tarco, ενόψει του ότι η προσφεύγουσα, μετά την παραλαβή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, δεν αμφισβήτησε πλέον τις πραγματικές διαπιστώσεις ούτε την εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία τους. Ενόψει, αφενός, του ότι η συνεργασία της προσφεύγουσας όσον αφορά την ανακοίνωση αποδεικτικών στοιχείων δεν υπήρξε ουσιωδώς διαφορετική από εκείνη που προσέφεραν οι Løgstør και Tarco και, αφετέρου, του ότι η Επιτροπή δεν μνημόνευσε πλέον, κατά την αξιολόγηση της συνεργασίας της προσφεύγουσας στην εκατοστή εβδομηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών, θα πρέπει να διαπι-

στωθεί ότι η τελευταία αυτή περίσταση δεν ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό της μειώσεως που έπρεπε να χορηγηθεί στην προσφεύγουσα λόγω της συνεργασίας της.

243 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ρητώς, στην εικοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, ότι, αφότου υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η προσφεύγουσα διαφοροποιήθηκε από τις λοιπές επιχειρήσεις στο μέτρο που οι περισσότερες επιχειρήσεις προσπάθησαν να υποτιμήσουν τη διάρκεια της παραβάσεως και τον ρόλο που είχαν διαδραματίσει και αρνήθηκαν ότι είχαν συμμετάσχει σε μεθοδεύσεις προκειμένου να βλάψουν την Powerpipe, με εξαίρεση την προσφεύγουσα, η οποία δεν αμφισβήτησε τα κυριότερα πραγματικά περιστατικά που περιέγραφε η Επιτροπή ούτε τα συμπεράσματά της. Η Επιτροπή ανέφερε επίσης ότι η Løgstør και η Tarco, με τις παρατηρήσεις τους επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ισχυρίστηκαν ότι, πριν από το 1994, δεν υπήρχε σύμπραξη εκτός δανικής αγοράς και ότι, επιπλέον, δεν υπήρξε διαρκής σύμπραξη και αρνήθηκαν ότι έλαβαν μέρος στην ανάληψη δράσεων αποβλεπουσών στην εξουδετέρωση της Powerpipe ή ότι έθεσαν τις δράσεις αυτές σε εφαρμογή (εικοστή έκτη αιτιολογική σκέψη, δεύτερο εδάφιο, και εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη, πέμπτο εδάφιο, της αποφάσεως).

244 Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στο μέτρο που όφειλε να λάβει υπόψη της, κατά την αξιολόγηση της συνεργασίας της προσφεύγουσας, το γεγονός ότι η τελευταία δεν αμφισβήτησε τα κυριότερα πραγματικά περιστατικά, πρέπει να κριθεί ότι η Επιτροπή καθόρισε εσφαλμένως σε 30 % τη μείωση που έπρεπε να χορηγηθεί στην προσφεύγουσα λόγω της συνεργασίας της κατά τη διοικητική διαδικασία.

245 Συνεπώς, αυτός ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να γίνει δεκτός στο μέτρο που προσάπτεται στην Επιτροπή ότι δεν χορήγησε μείωση μεγαλύτερη του 30 % του προστίμου της προσφεύγουσας.

246 έως 259 [...]

Συμπεράσματα

260 Όπως προκύπτει από τις ανωτέρω σκέψεις και ιδίως τις σκέψεις 240 έως 245, η Επιτροπή καθόρισε εσφαλμένως το ποσό του προστίμου που έπρεπε να επιβληθεί στην προσφεύγουσα σε 70 000 000 ECU.

261 Για τον λόγο αυτόν, το Πρωτοδικείο, αποφαινόμενο στα πλαίσια της πλήρους δικαιοδοσίας του κατά την έννοια των άρθρων 172 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 229 ΕΚ) και 17 του κανονισμού 17, κρίνει δικαιολογημένο να μειώσει το πρόστιμο που επιβλήθηκε με το άρθρο 3, στοιχείο α', της αποφάσεως, εκφραζόμενο σε ευρώ κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1103/97 του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του ευρώ (ΕΕ L 162, σ. 1), σε 65 000 000 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

262 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Εν προκειμένω, επειδή οι διάδικοι ηττήθηκαν μερικώς, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, κατά δικαία εκτίμηση των περιστατικών της υποθέσεως, η προσφεύγουσα θα πρέπει να φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και το 90 % των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή και ότι η τελευταία θα πρέπει να φέρει το 10 % των δικαστικών της εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Μειώνει το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3, στοιχείο α', της αποφάσεως 1999/60/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.691/E-4 - Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων), σε 65 000 000 ευρώ.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και το 90 % των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

4) Η Επιτροπή φέρει το 10 % των δικαστικών της εξόδων.

Mengozzi Tiili Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Μαρτίου 2002.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

H. Jung P. Mengozzi